

19. Під іменем А.Савицького, можливо, мається на увазі Анастасій Анастасійович Савинський (або Совинський), випускник педагогічного інституту, вчитель Гоголя в Полтавському училищі, поет, перекладач А.Міцкевича.
20. ЦДІА України в м. Києві, ф. 2162, оп.1, спр. 454, арк. 147.
21. Там само, спр. 513, арк. 57^а (указано Є.М.Михальським).
22. Цит. за: *Лавровський П.* Гимназія вищих наук князя Безбородко // Гимназія вищих наук и Лицей князя Безбородко. - 2-е изд. - СПб., 1881. - С.94.
23. Див.: *Десницький В.А.* Статті и исследования. - С. 95.
24. Див.: *Стожнит А.С., Кононенко И.К.* Новые страницы к «Делу о вольнодумстве» в Нежинской гимназии вищих наук // Ученые записки Нежинского пединститута им. Н.В.Гоголя. - К., 1954. - Т. IV-V. - С. 204.

25. Детальніше див.: *Сергієнко Г.* Матеріали про вільнодумство в Ніжинській гімназії вищих наук (1827-1830 рр.) // Архіви України. - 1970. - № 4. - С. 69-74.
26. *Заболотский П.А.* Гоголевский музей при Историко-филологическом институте кн.Безбородко в Пежине. - Пежин, 1912. - Вып. 2. - С.13.
27. Див.: Інститут рукопису ЦНБ ім. В.І.Вернадського. Акти про придбання рукописних колекцій і т.ін. (оп. 1, спр. 44, арк. 156-158, 231-238).
28. Див.: Там само. Акти про передачу книг колекції «Гоголіана» з відділу рукописів у відділ вітчизняного комплектування (оп.1, спр. 55, арк. 26-30, 88).

3 фондів Державного музею книги і друкарства України

У листопаді 1995 р. в цьому музеї працювала виставка видань «Руху» - одного з кращих вітчизняних видавництв у 20-ті роки (діяло в Харкові до 1933 р.).

У Статуті «Руху» зазначалося, що його мета - видання і розповсюдження української книги серед широких читацьких мас. Керівними органами видавництва були Загальні збори, Рада й правління. Кошти - вступні й пайові внески, оборотний капітал, довгостроковий кредит Українбанку. Очо-

лював «Рух» літературознавець та видавець Іван Лизанівський.

Рухівські видання відзначалися гарним оформленням. Завдяки творчості художників (П.Жалко-Титаренко, В.Кричевський, Г.Пустовійт, В.Єрмилов, М.Самокиш, А.Петрицький, Л.Каплан, М.Жук та ін.), а також самовідданих праці невеликого колективу «Руху» (за станом на 1 січня 1932 р. - 15 співробітників, включаючи й технічний персонал) його рядові видання виглядали як подарункові.

лював «Рух» літературознавець та видавець Іван Лизанівський.

Відвідувачі музею побачили зразки багатомовних збірань творів І.Франка, Ольги Кобилянської, Б.Грінченка, В.Винниченка, М.Чернявського, Г.Хоткевича, книги інших українських письменників. Було представлено цікаві серії видавництва - «Українське малярство», «Театральна бібліотека», «Бібліотека історичних повістей і романів», «Бібліотека українознавства», «Український

Людмила Гальчук

3 музейної колекції

Обкладинка, шрифт, ілюстрація, уся композиція книги - це мова, якою вона говорить з читачем. Майстерно володіючи цією мовою художник-графік Микола Васильович Алексєєв (1894-1934). У фондах Державного музею книги і друкарства України зберігаються видання, оформлені ним та з його ілюстраціями. Маючи добру професійну освіту (навчався в Київській художній школі у Ф.Кричевського, в Петроградській Академії мистецтв), він створив, за визначенням мистецтвознавця та бібліофіла Е.Голлербаха, «своєрідну графічну мову» (Бібліологічні вісті. - 1927. - №4. - С.88). Однією з перших робіт була

обкладинка до книги М.Рильського «Синя далечінь» (К.: Слово, 1922).

Особливо плідно М.Алексєєв співпрацював з видавництвом «Книгоспілка»: оформляв перше й друге зібрання творів Лесі Українки, випущене в 20-ті роки, розробляв обкладинки до зібрання творів М.В.Гоголя, до його окремих видань, виконав ілюстрації «Запорожці» та «Смерть Остапа» (Гоголь М. Твори. Т.2. - Книгоспілка, б. р.).

Ілюструючи «Енеїду» І.Котляревського (К.: Дитвидав, 1939), художник застосовує лінійні контурні прийоми, оригінально розташовує шрифт в обкладинках до книг

«Карпенко-Карий» С.Єфремова, «Золоті ключі» Д.Ревуцького, «Музичні твори» М.Леонтовича, (Соробкоп, 1924; Книгоспілка, 1926, 1930). В оформленнях творів І.Франка, О.Пушкіна, Остапа Вишні, О.Досвітнього (Книгоспілка, 20-ті роки) використовує оздобу у вигляді рамки, дрібний візерунок, інші декоративні мотиви, пробує передати зміст, настрій твору.

У дитячій книзі він декоративно трактує кольорову графіку, стилізує фігури («Горобець та билина», «Гарбуз» - Книгоспілка, 1924).

